

'University Ingres' keert terug naar zijn 'roots'

CA gokt op nieuw succes voor Ingres

Robbert Hoeffnagel

In mei van dit jaar verraste Computer Associates vriend en vijand met de aankondiging dat Ingres verder gaat als open source-product. De door CA opgestelde Trusted Open Source License (TOSL) zorgde weliswaar voor enige vertraging, maar tijdens LinuxWorld in augustus werd Ingres officieel gedoneerd aan de open source-gemeenschap. De reacties op deze stap zijn over het algemeen positief, al valt wel op dat de licentievoorwaarden die CA voor Ingres heeft opgesteld nog niet naar Nederlands recht zijn getoetst.

Ingres is een opmerkelijk product: vrijwel iedereen in de ICT-industrie kent het, terwijl tegelijkertijd het marktaandeel uiterst klein is. Marktonderzoekers van IDC hebben vastgesteld dat Ingres in 2003 slechts 0,4 procent van de markt voor relationele en objectgeoriënteerde databases voor zich wist te winnen. Dat betekende een verlies 2 procent ten opzichte van het jaar daarvoor.

'University Ingres'

Computer Associates kocht Ingres in 1995 van Ask Computer Systems en verkocht het product lange tijd als een stand-alone database-product. Tegelijkertijd werd het product – in ieder geval

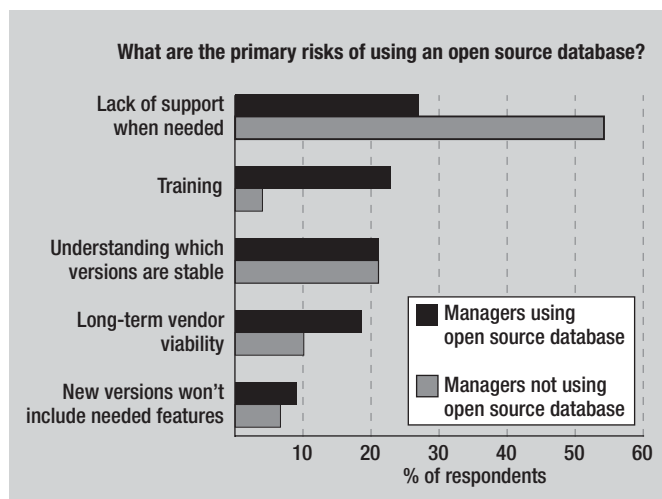
publicitair – nogal overvleugeld door een andere database van CA: Jasmine. Nadat het concern ten aanzien van dit product op technische problemen stuitte – onder andere de schaalbaarheid bleek onvoldoende – werd de aandacht opnieuw op Ingres gericht. De database speelt bovendien een steeds belangrijker rol binnen CA zelf, het wordt namelijk gebruikt als de centrale datastore voor bijvoorbeeld het beheer-framework Unicenter en de eTrust security-producten.

Men is wel naar klanten verplicht om met onderhouds-releases uit te komen

Opmerkelijk aan wat officieel Ingres Enterprise Relational Database heet, is dat het nu in feite terugkeert naar zijn 'roots'. Ingres is namelijk een voortzetting van 'University Ingres', een database die aan de Universiteit van Californië in Berkeley is ontwikkeld en later in het *public domain* is geplaatst. Via een aantal omwegen is het in de jaren tachtig als een commercieel product verder ontwikkeld, waarna het uiteindelijk via Ask Computer Systems bij CA terecht kwam.

De overstap van 'closed source' naar open source is ingegeven door het feit dat CA de ontwikkeling van de database wil versnellen. Analisten en gebruikers zien echter een andere reden: kosten. Met slechts 15.000 zakelijk gebruikers is de financiële basis om Ingres verder uit te bouwen smal. Temeer daar Mark Barrenechea, hoofd van CA's ontwikkelafdeling, de database graag als 'vrijwel even goed' als Oracle positioneert. Dat is niet alleen interessant voor de gebruikers, maar natuurlijk ook voor CA zelf. Ingres is immers een belangrijke basiscomponent van de productlijn van het concern. Dat betekent echter wel dat Ingres als onderdeel van Unicenter min of meer gratis wordt weggegeven en dus weinig geld oplevert.

Hoewel tijdens de voor de zomer gehouden internationale gebruikersbijeenkomst CA World medewerkers van het concern zich op de vlakte hielden, speelt er waarschijnlijk nog een reden mee. Met zo'n 1200 software-producten in het leveringsprogramma valt

Afbeelding 1: Belangrijkste problemen van IT-managers met open source-databases (Bron: AMR Research).

het voor een concern als CA niet mee om vast te stellen welke producten wel en welke niet van ontwikkelfondsen worden voorzien. Tegelijkertijd is men echter wel naar klanten verplicht om in ieder geval met onderhouds-releases uit te komen. Het overdragen van producten aan de open source-wereld zou een oplossing kunnen bieden voor dit probleem.

Open source stack

Interessant is ook een opmerking die CA's Barrenechea tijdens CA World maakte. CA wil, zo verklaarde hij, een 'stack' van op standaarden gebaseerde open source software opbouwen die het voor gebruikers van CA-producten mogelijk maakt om de kosten voor het aanschaffen en gebruiken van CA-programmatuur 60 tot 70 procent goedkoper maakt. Ingres maakt deel uit van deze stack, net als de JBoss Application Server. Tegelijk met het bekend maken van de overgang van Ingres naar de open source-wereld, kondigde het concern tevens een samenwerking aan met JBoss Inc, de organisatie achter JBoss. Gezamenlijk willen zij een op open source gebaseerde aanpak ontwikkelen voor het opslaan van relationele gegevens bij gebruik van Java 2 Enterprise Edition applicatie-servers. Het project combineert de JBoss Application Server, de JBoss Hibernate object-relational query-module en Ingres.

Er hebben dus diverse factoren een rol gespeeld bij de overgang van Ingres naar de open source-wereld. Niet in de laatste plaats is dat het momentum dat open source-producten momenteel hebben en dus de kans die Ingres hierdoor heeft om nieuwe gebruikers te vinden. Is die kans reëel? Analisten denken van wel. Zo stelde Rick van der Lans vast dat alleen al vanwege de kosten die gebruikers maken de overstap positief is. Immers, men hoeft niet langer licenties te betalen, hooguit support-contracten af te sluiten.

Zorgen van IT managers

Hoe zit het met nieuwe gebruikers? Dat ligt een stuk gecompliceerder. Natuurlijk zal menig IT-manager nu naar Ingres kijken, maar de vraag is of er voldoende aanleiding is om de bestaande database de deur uit te doen. Allereerst is de markt voor open source databases inmiddels behoorlijk vol aan het raken. We kunnen inmiddels kiezen uit producten als MySQL, PostgreSQL of Sleepycat, terwijl IBM onlangs nog samen met de Apache Foundation een open source-project is begonnen rond de Cloudscape Java database.

Daarnaast plaatsen veel IT managers vraagtekens bij het gebruik van open source databases. Analisten van AMR Research waren nieuwsgierig naar de reden voor deze achterdocht en kwamen op basis van interviews met 140 IT managers tot vijf factoren die hierbij een rol van belang spelen. In afbeelding 1 is weergegeven welke factoren belangrijk zijn voor IT managers die wél en IT managers die niet gebruik maken van open source databases.

De eerste factor die een rol speelt, is de vraag of er bij gebruik van een open source database wel voldoende ondersteuning

Afbeelding 2: Overzicht van 'approved licenses' op de website van Open Source Initiative.

beschikbaar is, niet alleen om problemen op te lossen, maar misschien nog wel meer voor het *tunen* en optimaliseren van een database. Gewend als zij zijn aan support door formeel getrainde specialisten die in dienst zijn van een database-leverancier of een partner hiervan, heeft men moeite om support in de vorm van forums en e-mail-lijsten serieus te nemen. Hoewel gebruikers die de stap reeds gezet hebben aangeven dat men prima in staat is antwoord op vragen te krijgen, speelt natuurlijk ook de acceptatie van open source-producten door reguliere leveranciers hierbij een belangrijke rol. Computer Associates wil maar al te graag de gebruiker van de open source-versie van Ingres door middel van een support-contract helpen. Een open source database als MySQL maakt ook veelvuldig gebruik van dit soort constructies. Onlangs nog maakte Hewlett Packard bekend dat het concern deze database gaat ondersteunen. Sterker nog: als eerste grote aanbieder heeft HP besloten MySQL voor gebruik op HP servers te zullen certificeren.

De markt voor open source-databases is inmiddels behoorlijk vol aan het raken

Een tweede punt van zorg heeft te maken met training. Database-beheerders en applicatie-ontwikkelaars goed opleiden is aanzienlijk eenvoudiger wanneer gebruik wordt gemaakt van Oracle of DB2, dan wanneer het gaat om MySQL of PostgreSQL. In het laatste geval zijn er slechts mondjesmaat formele opleidingen beschikbaar en is men dus veelal op zichzelf aangewezen. Opmerkelijk in de cijfers van AMR Research is overigens dat dit een punt is waar IT managers die nog geen open source database gebruiken, kennelijk minder snel aan denken dan IT managers

die reeds met open source databases aan de slag zijn en het probleem kennelijk aan den lijve hebben ervaren.

Ook een factor om rekening mee te houden, zo stelt AMR Research vast: welke versies van de database zijn nu wel of niet stabiel? Op veel open source websites wordt gewerkt met een stabiele versie, die dagelijks wordt aangevuld met zogeheten 'nightly builds'. Deze laatste zijn wat functionaliteit betreft het verst gevorderd, maar de kans op bugs en problemen is veel groter dan bij een officieel door de open source community achter het product stabiel verklaarde versie. Daarnaast is het vaak een zoekplaatje: welke versie is voor welk hardware-platform en welk besturings-systeem bedoeld? In de praktijk is het antwoord op dit soort vragen veelal redelijk gemakkelijk te vinden, maar kunnen een IT manager toch voor vraagtekens plaatsen.

Veel applicaties draaien 'out of the box' maar zelden op MySQL of PostgreSQL

Een vierde probleem waar IT managers tegenaan lopen, is de open source-gemeenschap achter het product zelf. Bij een commercieel product is er altijd sprake van een bedrijf dat onderhoud en ondersteuning levert. Mocht deze firma financieel in de problemen komen, dan is er veelal een concurrent die de activiteiten en producten voortzet. Maar hoe zit dit bij open source-gemeenschappen? Deze draaien veelal op een beperkt aantal personen die het project zowel technisch als logistiek trekken. Wat gebeurt er wanneer één of meer van deze mensen met de activiteiten stopt?

Commerciële applicaties

Een laatste punt dat AMR Research noemt heeft te maken met roadmaps. Kunnen gebruikers invloed uitoefenen op het ontwikkelen van nieuwe functionaliteit en zo ja, hoe dan? Formele gebruikersbijeenkomsten als CA World bieden de gelegenheid om wensen of desnoods klachten kenbaar te maken. Maar hoe zit dat in de open source-wereld? Waarschijnlijk is deze vraag vooral ingegeven door onbekendheid. Ook open source-gemeenschappen organiseren gebruikersbijeenkomsten.

Zo organiseert de Apache Foundation ieder jaar onder de naam 'ApacheCon' over de gehele wereld bijeenkomsten die druk bezocht worden en die wat informatie betreft niet voor een gebruikersbijeenkomst van een commerciële software-ontwikkelaar onderdoen. Bovendien bestaat er altijd nog de mogelijkheid om zelf ontwikkelde aanvullingen, scripts en dergelijke in te brengen, zodat deze functionaliteit op termijn deel kan gaan uitmaken van de open source database.

Een niet door AMR Research genoemd probleem heeft betrekking op commerciële applicaties. SAP mag dan een open source data-

base meeleveren, maar veel applicaties draaien 'out of the box' maar zelden op MySQL of PostgreSQL. Dat betekent weliswaar niet dat die applicatie per se Oracle of Informix nodig heeft, maar het draaiend krijgen van de toepassing vereist wel meer inspanning. Ook Ingres ontbreekt het aan ondersteuning door de grote applicatiebouwers als SAP of PeopleSoft. Het concern zegt zich hier terdege bewust van te zijn en onderzoekt de mogelijkheden om deze partijen geïnteresseerd te krijgen.

Twee vliegen in één klap

Computer Associates denkt de meeste van de hiervoor genoemde zorgen te kunnen wegnemen. Voor support, training en dergelijke rond Ingres, kunnen gebruikers een beroep blijven doen op CA. Het probleem is alleen wel, zo gaf Tony Gaughan, als senior vice president verantwoordelijk voor de ontwikkeling van Ingres, dat CA's open source database de afgelopen jaren technisch is gaan achterlopen op de concurrentie. Doordat de aandacht van CA jarenlang op Jasmine lag en Ingres pas de laatste tijd weer volop aandacht krijgt, ligt deze database wat functionaliteit betreft min of meer tussen die van concurrenten als Oracle en DB2 aan de ene kant en MySQL aan de andere kant. Daarom wil CA zo snel mogelijk een community rond Ingres opbouwen, zodat het ontwikkelingswerk snel van start kan gaan.

Ook Rick van der Lans heeft reeds aangegeven dat het ontstaan van een community in belangrijke mate bepalend zal zijn voor de kansen van Ingres in de open source-markt. Hij sprak in een column zelfs de hoop uit dat CA creatief genoeg zou zijn om hiervoor iets te bedenken. Het software-concern is nu inderdaad met stimuleringsmaatregelen gekomen. Om het ontstaan van een community een duwtje in de rug te geven, heeft het bedrijf namelijk een bedrag van een miljoen dollar beschikbaar gesteld voor ontwikkelaars die een migratie-tool ontwikkelen waarmee applicaties van een concurrerende database kunnen worden overgezet naar Ingres. De winnaar van de eerste prijs ontvangt zo'n 300.000 dollar. Als gevolg van juridische problemen zijn echter ontwikkelaars in veel Europese landen van dit project uitgesloten.

CA probeert met dit plan twee vliegen in één klap te slaan. Allereerst stimuleert het bedrijf hiermee uiteraard het ontstaan van een groep van ontwikkelaars die een meer dan gemiddelde belangstelling heeft voor Ingres. Maar er speelt nog iets mee. IT managers die overwegen over te stappen op de open source-variant van Ingres moeten hiervoor uiteraard de nodige kosten maken. Dat is een rekensom die eenvoudig te maken is. Aan de ene kant staan de kosten voor het aanpassen van applicaties, het opleiden van medewerkers en dergelijke. Aan de andere kant komt een overzicht van de besparingen; denk aan lagere of zelfs geen licentiekosten, het wel of niet doen van uitgaven voor support en dergelijke. Een hulpmiddel dat applicaties en gegevens snel en gemakkelijk helpt overzetten, zorgt in ieder geval voor lagere conversiekosten dan wanneer dit grotendeels handmatig of – wellicht nog kostbaarder – met de hulp van een externe partij moet worden aangepakt.

Licentie niet getoetst

Tjerk Post, voorzitter van de Nederlandse Ingres-gebruikersgroep, is al met al positief over de overstap van Ingres naar de open source-wereld. Hij verwacht dat het in Nederland zal betekenen dat bedrijven bij de keuze van een database toch weer naar Ingres zullen gaan kijken.

Daarbij zullen zij uiteraard niet alleen de komst van nieuwe functionaliteit onderzoeken of de mogelijk-heden om ondersteuningscontracten met Computer Associates af te sluiten.

Ook de licentievorm die CA heeft gekozen, spelt hierbij een rol.

CA wil zo snel mogelijk een community rond Ingres opbouwen

CA noemt de licentie voor Ingres formeel 'Trusted Open Source License' ofwel TOSL. Volgens Sam Greenblatt, verantwoordelijk voor CA's open source-activiteiten, is de term 'trusted' bewust in deze naam opgenomen. SCO heeft met zijn rechtszaak tegen IBM de markt flink laten schrikken, meent Greenblatt. De TOSL-licentie – die volgens CA afgeleid is van de Apache-licentie – zou daarom zo zijn opgesteld dat het zowel ontwikkelaars als gebruikers juridisch beschermt.

Victor de Pous, een in ICT-onderwerpen gespecialiseerde jurist en analist, raadt echter iedereen die met de open source-variant van Ingres aan de slag wil, aan om goed naar de licentievooraarden te kijken. Computer Associates heeft tijdens de onlangs gehouden LinuxWorld-beurs de tekst van deze licentie formeel vrijgegeven. Dat gebeurde nadat het Open Source Initiative (OSI) naar de tekst had gekeken en had goedgekeurd. Dat zegt volgens De Pous echter niet zoveel; OSI heeft tal van licenties bekeken en op een tiental punten getoetst. Op de site van OSI (www.opensource.org) staat een overzicht van circa vijftig 'goedgekeurde' licenties, waar overigens bij het ter perse gaan van deze uitgave van Database Magazine CA's TOSL niet in was opgenomen.

De Pous constateert dat er wereldwijd al gauw 250 verschillende licentievormen in omloop zijn, die allemaal de term 'open source' hanteren. Wil dit zeggen dat van deze 250 er bijna 200 juridisch

Computer Associates Trusted Open Source License

Version 1.0

PLEASE READ THIS DOCUMENT CAREFULLY AND IN ITS ENTIRETY. THE ACCOMPANYING PROGRAM IS PROVIDED UNDER THE TERMS OF THIS COMPUTER ASSOCIATES TRUSTED OPEN SOURCE LICENSE ("LICENSE"). ANY USE, REPRODUCTION, MODIFICATION OR DISTRIBUTION OF THE PROGRAM CONSTITUTES THE RECIPIENT'S ACCEPTANCE OF THIS LICENSE.

Licence Background

Computer Associates International, Inc. ("CA") believes in open source. We believe that the open source development approach can take appropriate software programs to unprecedented levels of quality, growth, and innovation. To demonstrate our continuing commitment to open source, we are releasing the Program (as defined below) under this License.

This License is intended to permit contributors and recipients of the Program to use the Program, including its source code, freely and without many of the concerns of some other open source licenses. Although we expect the underlying Program, and Contributions (as defined below) made to such Program, to remain open, this License is designed to permit you to maintain your own software programs free of this License unless you choose to do so. Thus, only your Contributions to the Program must be distributed under the terms of this License.

The provisions that follow set forth the terms and conditions under which you may use the Program.

1. DEFINITIONS

1.1 "Contribution" means (a) in the case of CA, the Original Program; and (b) in the case of each Contributor (including CA), changes and additions to the Program, where such changes and/or additions to the Program originate from and are distributed by that particular Contributor to unaffiliated third parties. A Contribution "originates" from a Contributor if it was added to the Program by such Contributor itself or anyone acting on such Contributor's behalf. Contributions do not include additions to the Program which: (x) are separate modules of software distributed in conjunction with the Program under their own license agreement, and (y) are not derivative works of the Program.

1.2 "Contributor" means CA and any other person or entity that distributes the Program.

Afbeelding 3: De door CA opgestelde Trusted Open Source License (TOSL).

dus niet in orde zijn bevonden? Bovendien vraagt hij zich af wat de waarde is van een goedkeuring door OSI. Veel belangrijker is het naar zijn mening dat de licentievooraarden van een open source-product worden getoetst aan de lokale wetgeving. Alleen dat geeft zekerheid over de rechtsgeldigheid, aldus De Pous. Deze toetsing heeft in Nederland echter nog niet plaatsgevonden.

Robbert Hoeffnagel is freelance journalist.